

Materiály k samostudiu

Čtvrtek 11.6. 2020

Třída 9.D

ČESKÝ JAZYK (SLOH)

1. Přečti si poučení a napiš do sešitu slohu zápis

Vypravování je slohový útvar, kterým vyprávíme nějaký **příběh**. Setkáváme se s ním v různých funkčních stylech. Vyprávěcí slohový postup může být doplněn i dalšími postupy – popisným, úvahovým i výkladovým. Příběh by měl být promyšlený a měla by být zachována **časová posloupnost**, situace by měly po sobě následovat tak, jak ve skutečnosti probíhaly. V umělecké oblasti může autor časovou posloupnost záměrně porušit. Příkladem je tzv. **retrospektivní vypravování**, kdy autor děj příběhu přeruší a začne vypravovat události, které vypravovanému ději předcházely. V delších textech někdy postupuje tak, že začne vypravovat od konce děje a pak se vrací k jeho počátku – tomu se říká **vypravování s rámcem** (rámeček tvoří konec, který je uvedený na začátku a k němuž vypravování opět dospěje). Jindy může autor rozvádět několik **paralelních dějů** vedle sebe. Ty se pak různě prolínají, střídají a v závěru se většinou spojí.

K dodržení časové posloupnosti slouží **osnova**:

1. Úvod – naznačuje téma, místo a čas;
2. Stát – rozvíjí téma příběhu, zápletku a vyvrcholení;
3. Závěr – ličí konec příběhu (může obsahovat zhodnocení, pocity, úvahy).

Ve vypravování můžeme užívat všech vrstev národního jazyka. Mezi jazykové prostředky, které oživují vypravování, řadíme užívání **dějových sloves** a **přímé řeči**. Používáme **přirovnání** (např. *Chová se jako utržený ze řetězu.*), **metaforu** (např. *král zvířat = lev*) a **epiteton**, neobvyklý básnický přívlastek (např. *barevný podzim*). Pro oživení vypravování můžeme použít přísudek vyjádřený **clitovnicí** (např. *Koláče šup do trouby.*) Ke zvyšování dějového napětí slouží užívání **krátkých vět** a **prezentu historického** (náhlého přechodu z minulého času do přítomného). Příběh může být vyprávěn v **ich-formě** (v 1. os. č. jednotného) nebo v **er-formě** (ve 3. os. č. jednotného).

2. Vypracuj do sešitu jednotlivé úkoly

1. Přečti si následující vypravování.

Šakali a Arabové

Tábořili jsme v oáze. Druhové spali. Jeden z Arabů, vysoký a bílý, přešel kolem mne; zaopatřil velbloudy a odešel na místo, kde se spalo.

Převalil jsem se naznak do trávy; chtěl jsem spát; nešlo to; žalostné vytí šakala v dálce; opět jsem si sedl. A co bylo před chvílí tak vzdálené, náhle bylo blízko. Hemžoní šakalů kolem mne; matným zlatem se lesknoucí, pohasínající oči; štíhlá těla v zákonitém a hbitém pohybu jako pod bičem.

Jeden přišel zezadu, protlačil se mi pod paži a tiskl se ke mně, jako by potřeboval mé teplo, stoupl si pak přede mne a mluvil se mnou skoro tvář v tvář: „Jsem daleko široko nejstarší šakal. Jsem šťasten, že tě zde ještě mohu přivítat. Už jsem se téměř vzdal naděje, neboť čekáme na tebe nekonečně dlouho.“

(Franz Kafka, *Proměna a jiné povídky*; zkráceno)

a) Ústně shrň, o čem vypravování pojednává.

b) V které osobě je příběh vypravován? Mohou být příběhy vypravovány i v jiných osobách?

2. Uveď příklady užití vypravování v různých funkčních stylech: v prostěsdělovacím (v ústních i písemných projevech), uměleckém a publicistickém stylu.

3. a) Vysvětl, jak se ve vypravování mohou uplatnit tyto slohové útvary: popis, charakteristika, úvaha a ličení.

b) Uveď příklady užití vypravování v odborném funkčním stylu s výkladovým postupem.

ZEMĚPIS

Do sešitu:

Ohniska politických, národnostních a náboženských konfliktů

Po 1. světové válce – hospodářská krize, nástup fašizmu, národnostní nepokoje např. v bývalém Československu

Po druhé světové válce:

- Rozpad kolonií
- Studená válka
- Rozpad Sovětského svazu
- Rozpad Jugoslávie
- Africké země (velmi časté konflikty – příslušníci jednoho kmene se snaží ovládnout zemi a zdecimovat příslušníky ostatních kmenů)

Dnešek – napětí a konflikty na Blízkém východě (např. Palestina, Izrael), rasové nepokoje v USA, nesnášenlivost, nárůst útoků proti Židům, krajní pravice, východní Asie – Severní Korea, Čína, spor o různá území (např. Kašmír, Krym).

PŘÍRODOPIS

PODMÍNKY ŽIVOTA

b) BIOTICKÉ PODMÍNKY

- prostudovat text v učebnici včetně zelené lišty na str. 91 – 94
- **stručné** výpisky do sešitu

CHEMIE

CHEMIE, ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ, OCHRANA PŘÍRODY

- pročíst text v učebnici na str. 59